

Tartalom: Utazás a' Mont Blanc körül, (P) 25. l. Barton Károly angol úr' magyar nyelvünkkel és literatúránkkal foglalkozása, (Nagy ajtai Kovács István) 30. l. Ádám János és 1606-beli siralmas éneke, 30. l.

Utazás a' Mont Blanc körül.

(Vége.)

Aosta kicsiny város Piemontban, a' hol egy Augustus' idejéből való római arcust és hídmaradványokat mutogatnak; ezeket meg kellett látnunk. De miképpen? mert lábam olly keserves állapotban volt, hogy nehéz papucsomat rá nem vonhattam, 's lépni alig tudtam. Ablakommal szemben egy bolt vala, ebben pár nagy zöld papucsot meg szemlélek és megvevém. Így felkészülve öszvéremre felültettek 's egy odavaló Ciceroneval a' tőlünk csak néhány lépésnyire levő régiségek' nézésére mentünk; de az egész csekélység 's alig érdemel említést. Az arcuson felirat van. Nagy a' különbség az olasz elmés és régiségekbe igazán szerelmes Cicerone között, ki minden bémohosult márványtöredék' becsét, szépségét ismeri, minden jegyet, feliratot könyv nélkül tud, 's az idegennel túlon túl is bámultat, és az aostai nehéz koponyáú mutató közt, kinek, ha valamiről tudakolódtunk, felelete ez volt: "Az idegenek mind meg szokták nézni. — Ott fel van írva, — A' tudós urak mind el tudják olvasni. — Deákul van." —

Úti levelünket nem akarták visázni, míg tanúk előtt igen pontos személyes leírásunkat nem vették. Rossz lábam nem engedvén, hogy útam az nap gyalog vagy öszvéren tovább folytassam, 18 francon egy char a banc-t fogadtunk, 's vezetőinknek meghagytuk, hogy esté-

re a' cormajeuri feredőn érjenek el. — A' char a banc egy lovu, kicsiny döcögős alkalmatosság; fedeles és egyik oldalán nyitva van úgy hogy könnyen ki lehet belőle lépni. Az ülés benne nem a' lóval egyirányban hanem keresztül esik, 's két személynek való. A' kocsis' ülő helye egy keskeny deszka. Más alkalmatossággal ezen meredek, szűk, oldalos, kanyargós havasi ösvényekből álló lejtőken lehetetlen menni. Így is az ép nyakkal megérkezés sokszor kétséget szenved. — Mi nagy sebességgel zögöktünk. Az idő 's vidék szép volt; felettünk hóval fedett havasok, fenyvesek, alattunk az oldalon kies szőlőkertek, apróra osztott búzaföldek, veteményesek, virágos táblák, gyümölcsfák, csinos paraszt házak gyönyörködtették szemünket. Úti társam megunván magát döcögögtetni, leszállott; én pedig kényteleníttem magamat tovább rázatni. Így értük el Cormajeurt, hol egybetörve, rázva, nagy örömmel szálltam ki a' szekérből.

Cormajeur Piemontban fekszik; ferdői büdöskövesek és jóltévőknek mondatnak. Csak két rossz hotele van a' ferdő vendégek' számára; ezek többnyire mind olaszok, és most számosan levén, alig kaptunk két szobácskát. Mivel a' hely nagyon félre esik és elrejtett, minden multság nélküli, miért jobbadán csak nagyon beteg és aljas vendégek járnak. A' ferdő ház félórányira fekszik a' fogadótól; egy paraszt tartja haszonbérben; a' vizet melegítik benne, 's kádakban ferednek.

25ikén jókor elindultunk nyugodt öszvéreinken. Siettünk, mert estére elakartuk érni Nant-Bourant-ot, 's még előttünk volt a' veszedelmes Bon-Homme havas. Utunk előbb Cormajeur' szűk völgyén vezetett át, és hágni kezdetünk a' Col de la Seigne-en; ezen havas 6590 ölnyi magasságra fekszik a' tenger felett. Legelőször innen szemlélők meg az örökös jéggel koronázott Mont Blanc-t, melly magas méltóságából tekint le az Európában levő több testvér havasokra. A' vidék felséges volt; az út nehézségei mind nevedektek. Századok óta sötéten zöldellő fenyvesek' sziklás oldalpárkányain öszvéreink néhol mesterségesen találtak annyi helyre, hova lábaikat veszély nélkül letehessék. Hol a' szűk ösvényt jég nem lepte, ott tükörsikságu moli borította, fenyő-, rhododendron- és rozmarinbokrokkal bénöve, mellyek alól egy egy tiszta forrás játszilag bújt ki, 's mint megannyi kigyó, csillámló kanyargásokban csörgött el lábaink alatt.

Megállottunk, hogy öszvéreink pihenjenek. A' fenyves itt alig nyújtott nekünk egy álláspontot, lábaink előtt egyenesen le lévén repedve, 's a' repedés' redőjiben egy forrás lármáson ugráncsolt a' szerte szórt szirthalmokon át kékellő kristály vizével. És szembe velünk — csak ezen kis forrásvíz által elválasztva — emelkedett fel a' Mont Blanc! Az Aiguille du Midi, melly 1548 öl magasságu a' tenger felett, 's számtalan más élesen kiálló szirttők, mintha mind mély alázatosságban hódoltak volna nékie! Elővettük fejér ólominkat, 's próbáltuk a' jelenetet úti könyveinkbe lerajzolni. Én havasi rózsát is kerestem, de a' rózsák bánatomra már elnyitak volt.

Bé kezdtünk a' fenyvesbe haladni; egy kecske pásztori hurubára akadván, ott egy pohár tejet ittunk 's új erővel utunkhoz fogtunk. Kis idő múlva vezetőink sejdítvén, hogy utunkat eltévesztettük, vissza kellett térnünk a' pásztorokhoz. Nagy bajjal megértettük velök kívánságun-

kat 's helyre igazítottak; de öszvéreink el voltak fáradva, éhezve; az idő béestélyedett; hávazott; a' szél csontig hasított, 's mi általázva, általázva nyugtalanul vártuk, hogy hajlék alá jussunk; így vagy gyalog vagy öszvéren nyomoruságosan folytattuk utunkat, míg végre egy chalet * értünk, melly egyszersmind pihenő hajlékul is szolgált az útasoknak. Ott egy darab fekete kenyér, pohár savanyú bor és maroknyi széna mindig találtatott a' kevéssel megelégedő vándor' 's öszvére' számára; de hogy annyinak mint mi voltunk éjelre szállást adjon, az teljes lehetetlennek látszott; mindazonáltal mindnyájon igen nagy örömmel tértünk bé, egy keveset nyugodni, 's ha kapunk valamit enni.

A' ház állott egy belső szobából, melly három ágyat, egy padot 's egy asztalt foglalt magába; a' külső szobát, 's egyszersmind konyhát, a' pitvar tette; volt még egy kis szugolyék is, minden butor nélkül, és tört ablakkal. A' háznépet pedig tette: egy jó izmos gazda, 's hasonló életpárja; két hajadon leány; két vagy három serdülő fiu- 's leány gyermek és egy bölcsőben levő; egy négy tagba szakadt szolgáló 's még vagy két szolga legény. Én bementem a' belső szobába, vizes öltözetemet megváltoztattam; az alatt gazdasszonyunk már a' tűz körül sürgölődött, 's leányai durva de tiszta abroszszal az asztalt megterítették. A' gazda öszvéreinket, embereinket elhelyezte 's rólok gondoskodott. Rövid idő múlva gazdasszonyunk egy sült csirkét, néhány tojást, sajtot, igen jó mézet és egy kancsó savanyú bort tett előnkbe.— Talán soha sem voltam éhesebb.

Öszvéreinket paráncsoltuk elő — indulandók. Vezetőink előbb csak kifogásokat tettek, majd kívántak is rábeszélni, hogy az éjet töltsük ott; mi még is menni akartunk; de gazdánk hasonlólag maradásra kényszergetett; "már igen ké-

* Chalet, havasi pásztorház.

ső,” mondta, “hogy illy zivataros időben megengedje a' Bon-Hommenak fognunk, mert bizonyos veszélynek mennénk elébe.” — Hava-zott; a' szél mindenfelől süvöltött; a' lezuhanó avalanche-ok * dörgöttek; sötét köd borította az utat; az egész háznép rimánkodva marasztott 's kénytelenek voltunk maradni. — Éjre nekem a' belső szobában egyik ágyat átengedték; má-sikba a' két nagy leány; harmadikba a' három gyermek verekedve befekütt; a' többi háznép a' pitvarban, úti társam az ablaktalan szugolyék-ban, vezetőink az öszvérekkel együtt künn von-ták meg magokat. Így töltöttük el az éjszakát, 's én részemről olly mélyen aluva, hogy reggel 5 órakor a' gazdasszony költött fel indulásra. Gazdánk szivességét velünk jól megfizettette, mindazáltal megelégedve bucsúztunk el tőle.

Hasító hideg volt; nehéz köd ereszkedett le utunkra; alig láttunk 20 lépésnyire magunk e-lőtt. Titokteliem emelkedtek ki ködből a' havas' bércei. Szinte vártam a' havasi Rémkirály' meg-jelenését. — A' természet' nagyszerű műveilekemet mindig némi babonás borzadással töltik-el. A' tenger' emelkedő habjai előtt sokszor i-mádva szerettem volna leborúlni!

Nagyobb részint gyalogoltunk; több helyen térdig kellett a' hóban járnunk. Néhány órányi fáradtságos hágás után elértük a' Bon-Ho-mme' tetejét, mely 7750 öl magasságu a' ten-ger felett. Ott egy magános chalet-ra akadtunk 's a' hidegtől nagyon el levén szigorodva, bé-mentünk melegedni. Három pásztort találtunk benne, kik éppen sajtkészítésben munkálódtak. Több pásztorok együtt kifogadják itt egy egy helység' teheneit 's felhajtják a' havasra nyaral-ni, hol egy chalet építenek, 's ott az egész nya-rat házok' népe nélkül töltik el, sajtot készít-getvén, mellyel azután világszerte kereskedést

* Avalanche, hóomlás, melly a' meredek hegyek-ről, 's kivált apesekről lehengereg, hengergésében mind nevededik, 's néha egész házakat, falut elborít.

üznek. Ott létök alatt minden eledelök téj, és valami zablisztból készült pogácsa, mellyet fe-leségeik téli napokban készítenek. Hogy ez meg-ehető legyen, fejszével kell hasogatni 's meleg téjbe áztatni. Így is undorító, savanyú íze van. A' tejet igen jónak találtam volna, ha (a' szent Simóniták' elve szerint minden válogatás nélkül) nem ugyanazon egy faedény szolgál vala köz kielégítésünkre. — A' pásztorok nagyon piszko-sok, ostobák és bőbeszédűek; idegentritkán lát-ván, szívesen kínálják mindennel, a' miök van. — Megelégedve az arcadiai életet, búcsut vet-tünk tőlök, 's gyalog lelejtettünk Nant-Bou-rant-ra, hol igen jól reggeliztünk.

Ezen napunk nem került olly sok fáradt-ságba mint a' más. Az idő szép volt. Utunk szent Gervais' hosszú, szűk völgyében vezetett; itt a' havas' oldalai helyen helyen művelék, 's ak-kora búzaföldek mint egy egy veteményes ágy szépen vegyítik gyenge zöldjüket a' mellettök-nyugvó hó' még nyári napokban is változhatat-lan fehér színével. — Bár látnák magyar paraszt-jaink, kik birtokaikban levő, gazdag termésű, munkát alig kívánó földjeiket műveletlen szok-ták hagyni; mint nem kiméli Helvéczia' mun-kás fia idejét és sanyarú fáradtságát, hogy egy kopár havasi oldalt termékenynyé tegyen, 's a' sovány földből véres verítéke után szeretett csa-láda' számára egy maroknyi eledelt kicsaljon! Kosárba hordja ő fel a' trágyát, 's még így is sokszor nem arathatja munkássága' méltán ér-demlett gyümölcsét, mert egyetlenegy hófuvat lemossa. Apró, csak pillanati szükségre könnyen készült faházakból álló falucskák lepik kellemet-tesen meg a' szemet, mellyek közül némellyet a' szélvész többnyire minden télen tovább ta-szít; mást a' lezuhanó hó elmos, eltemet. Nem szokatlan, hogy az omló hó' mély dörgése költi fel az alvó lakókat, kik gyermekeiket, vi-hető bútoraitak hirtelen felölelik, 's úgy lepik meg szomszédjaikat, tőlök ideiglen hajlékat kér-

vén. Ilyen esetekben képzelhetetlen bátorsággal nyújtanak egymásnak segítséget. Ember ritkán vész oda. A' károsultak' számára szives adományokat tesznek össze, 's azok következő tavaszszal új türelemmel kezdik gyarló hajlékaikat néhány lépésnyire tovább mint volt felemelni. A' kikelet, hóolvadás után, örökké egész helységek' megváltoztatott fektét mutatja.

A' hatalmas Mont Blanc most mindig szemünk előtt volt. Vad kecskéket láttunk szirtról szित्रra ugrádozni; gyönyörű szemlélni, millyen meghatározott merészséggel teszik ugrásaikat; miként úzheti ember ott őket, arról képzetem alig tud lenni. — Sok nemű havasi virág-, havasi cseresznye-, mellynek gyümölcse édes savanyú ízű, vörösén nyíló rhododendron-, rozmarin-, fenyő-, 's más bokrok ékesítették ösvényünk' szélét. Ezen napot kellemetesen töltöttük el. Hálni sz. Gervaisre mentünk.

Reggel ösvéreinken csak hamar elhagytuk a' vezetőket; ők nagyon morogtak miatta, mert az ösvérek nem igen szoktak a' vezetőkéi lenni hanem különböző gazdákéi; a' vezetők csak kibérlik, 's tartoznak ügyelni, hogy az útas elne fásarsza igen azokat. Ha az ösvér vezető nélkül érkezik állomásra, a' fogadós ezt feladja, 's büntetés pénzt fizettet vele.

A' Chamouny völgybeli út kies, eleven. Csak nem minden lépésre más megmás útasokat találtunk, kit ösvéren, kit gyalog, kit char a banchan. Lánykák tejet, epret, cseresznyet, virágot hoztak az utasnak; fiuk bokrok közé bujkáltak, 's havasi kürtjeikkel az echot felelgetni kényszerítették. Ösvéreinket mi is vigan lépdeltettük, 's reggelire a' bájos Chamounyba megérkeztünk.

A' Chamouny, tavaszi fiatalságban zöldellő bájvölgy körül van zárva felhőkbe tornyosuló alpesek' örökös hóval fedett szirtjeivel, és egy mértföldnyi kiterjedésű. Délszakra a' Mont Blanc meredek alsó része teszi jégből,

porfir és gránitból épült óriási határfalát, mellyből számtalan vízesések mérgesen törnek ki; alját a'-sötét fenyves sűrű mohként nőtte bé. Ezen völgy — 3174' ölnyi magasságban a' tenger felett — bizonyosan a' természet' csuda művei közé tartozik; és talán mai napig is ösméretlén volna, ha 1741-ben két angol utas — Mr. Windham és Pocock — fel ne találja; pedig Genevától csak 18 mértföldnyi távolságra fekszik.

Reggelizés alatt gazdántól megtudakozván a' látni valókat, 's mi módon kelljen megnézni azokat, két chamounyi vezetőt és ösvért fogadtunk. Szerencsénkre az idő kedvezett, 's minden veszedelem nélkül felmehettünk a' Mont Anvertre. — Egy keskeny, sziklás de az ösvérnek még is járható ösvényen fenyves között vezetettünk, hol minden lépten lezuhant avalancheok' borzasztó nyomai láthatók; töveikből erőszakkal kitekert nagy fák imitt amott elszórva zárják el az utat, fennről lehengetgett iszonyú gránitmassák mint egy chaosban hevernek együtt. Ezek miatt az ösvény, melly "le chemin des crystalliers"nek nevezetik, Chamounytól csak másfél mértföldnyire olly meredek és göröngyös, hogy kénytelenítettünk ösvéreinkről leszállani.

Le caillet nevű kicsiny forrás mellett a' kinézés említést érdemel; innen az alatt fekvő völgyön átfolyó Arve' vize csak egy tündöklő ezüst fonalnak tetszik; a' házak úgy látszanak mint megannyi kártyaépítmények, 's a' felosztott búzaföldek, rétek mintegy különböző zöld színekre kockázott ostábla.

Az ösvény mind szűkebb, meredekebbé 's szinte járhatatlanná vált; majd elértük a' "Hopital de Blairt"t. Ezt egy angol építtette, kiről nevezetik is; most kis, rossz fogadó, hol az útasok ösvéreiket szokták hagyni, míg a' "Mer de glace"t * megjárják. Itt is mint többnyire

* Mer de glace, jégtenger.

minden havasi fogadóban havasi termékekből álló gyűjtemény található. A' Mont Blanc, szent Gothard és más körül fekvő havasokból másodrendű drága kövekből készített apróságok, a' gazda' egyik keresetmódja az úton; én is néhány francoa szép kis kristály pecsétnyomót vettem. — Innen már látszik a' Jégtenger, de még is egy negyed óráig kellett mennünk, míg oda értünk egy szűk ösvényen.

A' Jégtenger' hosszúsága 8, szélessége 1 mértföldnyi. A' természet' ezen pompás jelenetét jobban le nem lehet írni, mint azon angol író tette, ki dühösködő Oczeánhoz hasonlította, mellynek hánykodó habjait egy hatalmas kéz egyszerre megállította 's kemény kristálylává változtatta. Kiterjed egészen a' Mont Blanc' aljáig, 's sziklás partjaiból számos szirttők emelkednek fel, mellyeket a' Mont Blanc' udvarának neveznek; igazán alázatosan is udvarolnak havasi királynéjoknak, ki büszke hármas fejével az ég' boltját láttatik tartani. Az európai szem minden roppant nagyságróli képzetét csak a' Mont Blanchoz mérheti.

Megsétáltuk magunkat a' Jégtengeren; a' tapasztalt vezető' tanácsait veszedelmes rajta áthágni, mert nagy repedései 's hasadásai vannak. Ezek a' Mont Anvert' bérczéről csak barázdáknak tetszettek nekünk, 's itt 20 és még 40 ölnyi mélységűeknek is találtuk. Hasadásiban az örökre megkeményedett jég' színe legszebb tengerzöldet és égszínkéket játszik. Jéggel békristályozott felülete alatt örökös zugás és dörömbözés hallik; 's mint kis sziget, úgy tűnik felbelsőle egy mohval bénított zöld folt, mellyet kertnek neveznek.

Néhány lépésnyire e' tengertől egy nagy gránitszirt van; azt "la pierre des Anglais"nak angolok' kövének nevezik, mert Windham és Pocock, mikor e' csuda helyet feltalálták, a' szirtot ebéllő asztal gyanánt használták.

Visszamentünkben gyalog lejtettünk le a'

Mont Anverten 's vezetőnk, ki már háromszor járt a' Mont Blanc' tetején, ügyekezett rábeszélni, hogy mi is neki fogjunk. Első pillanatban nagy kedvem is volt reá, de mint a' gyaloglásban jobban jobban elfáradtam, magasra vágyó kívánságom szépen lejjebb lejjebb szállott, 's nagyon örültem, midőn öszvéremre újra felülhettem, 's Chamounyt és fogadónk' füstölgő kürtőjét megláttam. Megérkezvén oda, legelső dolgunknak tartottuk ebédhez ülni 's ennek minden becsületet meg is adtunk, nagyon fáradtak és éhesek levén. Egy tál pezsgővel készített vad kecskére még most is emlékszem.

Más nap megváltunk Chamounytól, de feltettük magunkban, hogy e' tündérvölgyet újra meglátogassuk. Utunkban gyönyörű kis vadkecskéket találtunk. A' "Col de Balme" bérczén egy fából épített rossz fogadóban, mellyet a' szünet nélkül fuvó kemény szél szinte elviszen, megpihentünk és ebédeltünk. Ebédünk pár tojásból 's igen szép arany színű rajmészből állott; a' havasi méznek más íze 's illatja van, mint a' mezeinek. Ebédlő szobánk' deszka fala Filep Lajos' feje ólommal és szénnel vont caricaturájával egészen bé volt mázolvva. A' caricature egy nagy körte 's alája ez írva: "A' bas la poire," ennek ellenébe: "A' bas les Carlistes." Az idegenek' névkönyve is tele ilyen francia politikai invectivákkal. Így szórja a' francia lármás véleményét mindenhol el. Itt is igen szép, minden nemű havasi termékekből álló növény- és ásványgyűjtemények voltak eladandók; kis csinos ládába rakvák azok, mellyek közül egy egynek az ára 50—60 franc. Szép tiszta időben a' Col de Balme' bérczéről az egész Wallis canton, a' Rhone' vize, a' cenis-i és simploni út, a' szent Gothard-, Berna- 's Unterwaldeni havasok, és a' Mont Blanc körül álló udvarával, kivehetők.

Estve hét órakor vigan beléptettünk ismét Martignybe. — Így végeztük Mont Blanc körüli kellemetes kis vándorlásunkat.

Barton Károly angol úr' magyar nyelvünkkel és literatúránkkal foglalkozása.

Barton úr németországi utazása' folytatásában 1835-ben Münchenben mulatott, 's itt a' magyar nyelv' tanulására határozta magát; de az egész bajor fővárosban nem kapott több magyar könyvet, hanem csak egy régi latin-magyar dictionariumot, egy magyar Bibliát a' királyi könyvtárban, 's azok' segedelmével kezdette el nyelvünket tanulni. Későbbben kedvezőbb helyzetbe jött. Magyar dámákkal találkozott és társalkodott Ausztriában az ischli ferdőn; 's 1837-ben 6 hónapig tartózkodott Pesten, 2-ig egy falusi lakban Budától valami tíz mértföldnyi távolságban. Nyelvtanulását Magyarországból eltávozás után is szakadatlanul folytatta, 's annyira vitte, hogy magát a' legjelesebb magyar munkák' lefordítására is képessé tette.

Folyó évi május' 23ik napján Düsseldorfban, Rajna mellett fekvő porosz tartományi városban költ levelében Kolozsváratt levő angol hazája' fiának Page t János úrnak ezt írta: által tett már angol nyelvre több szindarabot a' Kisfaludy Károlyéi közül, néhány regényeket, ezek között Jósika Miklós' "Abafi"ját egészen, 's "Utolsó Batori"jának felét, és a' Kemény Simon című szomorjátékát. Kisfaludy Károly' művét-e vagy Bolyai Farkas urét? nem mondja; de hihetőbb, hogy a' Kisfaludyét.

"It was" ezek Barton úr' ide tartozó némely szavai Page t úrhoz, kivel utóljára 1835-ben találkozik Münchenben, "about the time we last met, that, with the aid of an old dictionary and Bible (the only Hungarian books I could find in the Munich Library) I commenced the study of Hungarian. I have never relaxed it but have translated many dramatic pieces of Charles Kisfaludy, several novels, among them Nicolas Josika's "Abafi" and half of his

"Utolsó Batori" and the tragedy of Simon Kemény, whose fate you have mentioned ad St. Imre."

Fordításából Barton úr örömet bocsátott volna közre már valamit; de némi aggodalma tartóztatta. — Az angol szépliteratúra nagyon gazdag. Ezt fontolgatva attól tart, hogy magyar színműveink és regényeink honában talán nem lennének eléggé kelendők. — "I fear" e' eképpen nyilatkozik említett levelében, "that Hungarian novels would not take in a Country whose literature is so rich or I should publish something."

Nagy ajtai Kovács István.

Ádám János és 1606-beli siralmas éneke.

Ádám János, kiről itt szót teszek, Kolozsváratt 16dik században született; atyja hasonlólag Ádám János, anyja Bekk Anna volt. Tanulás' és tapasztalás' okáért megjárta a' külföldet, 's mi után onnan honába visszatért, kolozsvári tanácsos és olly derék férfiú lett, kit nem csak a' városiak hanem más fejedelmi emberek is megkülönböztetve becsültek. Házát Basta György minden terehviseléstől felmentette vala.

Két ízben házasodott meg: először kolozsvári szász nemzetű biró Puellacher István' leányát Annát vette nőül, kivel korán elhalta miatt csak kevés ideig ugyan, de gyönyörűségesen élt; másodsor Breibert László' leányát Borbárát, Kovácsi János' özvegyét, ki őt feljül élte, 's harmadikszor Temesi Mártonhoz ment férjhez. Gyermeke Ádám Jánosnak csak egy maradt: Anna, 's ez Breibert Borbárától.

Úgy látszik, két neje közt nagy különbséget tapasztalt, mert az elsőt halála után is

mindig hű emlékezetében tartotta, mélyen tisztelte; sőt 1606-ban második házassága idejében egy maga által készített verszetben vagy énekben is keservesen és magasztalva megsíratta. Ezen ének meg van ma is; enyészettől Anna leánya' második férje, Ozdi Borsos Tamás mentette meg.

Borsos külső országokban tíz esztendeig utazott és tanult; Páduában orvos és bölcselkedő tanári rangra emeltetett; hazájába vissza jövéen, Kolozsváratt unitar. professor, rector lett, 's itt Ádám Annával, kinek első férje István Déák 1637-ben hala el, 1638-ban augusztusban megmátkásodott, és szeptemberben lakadalmi ünnepet ült. Most megismerkedett az ipjáról maradt levelekkel, irományokkal; látta azokból, miképp Ádám János néha latin nyelvből magyarra fordítgatott, verseket irogatott, 's hogy részint annak emlékezetét fennhagyja, részint maga jó indulatát iránta bízonyítsa: 1606-beli énekét, mellyet több versei között jobbnak talált, családi Jegyző könyvébe 1638-ban belé irta.

„Kedves feleségem' atyjának bódog emlékezetieért,“ mond a' Jegyző könyvben Borsos, „hogy hozzá való jó akaratomat ad posteros megmutatnám, tetszék bizonyos siralmas énekét describálnom, mellyel második házasságában előbbi kedve szerint való feleségének, az néhai nevezetes és nemzetes Puellacher Annának halálát siratja, akkori nyomoruságát describálja, megírnom, hogy így megtessék irásomból, de főképpen ékesen és elmésen componált énekéből, melly igen híven, igazán szerette kedvesét, ennek felette, quantum poetico rhetoricoque abundant sermone, és hogy minden tökéletes deáki házásoknak jó példa lenne az ő istenes házassága.”

Itt Borsos ipja' éneke elébe ime' czímet tűzi:

Cantio,

quam anno Domini 1606 de sua praedicta mortua composuit, sic incipit;

's következőleg

közli az egész éneket:

Oh! melly örvendetes 's gyönyörűséges volt a' szentséges egyesség,
Mikor éppen fénylett 's haláltól kimillett az isteni kegyesség,
Szent uránál kedves, kárhozattól üres volt emberi nemzetség.

Oltalmaznod kell volt, az mint fényét az hold, búszerző Ádám atyánk,
Nem kell volt fogadni, kit elődbe adni merészlett Éva anyánk,
Lett volna örök frigy, nem estünk volna így kárunkba, kibe jutánk.

Istenünk hogy látta, elhajlottál, bánta, érte elő szólíta,
Bűnért szived gyúla, 's nyavalyád ujúla, számadásra szoríta,
Fáradtságra 's gondra 's halálra Évával méltónak úgy állíta.

Teljes életünkben, világban létünkben íga alá vettettünk,
Véres verítékkel, keserves inséggel kenyerünket keresnünk,
Miattatok kell már, hiszem keserves kár, bús ügyben részesülnünk.

Im melly jó az isten! jól tudhatja minden, cselekvék csudaképpen,
Az emberi nemzet, ki rossz ügybe esett, hogy megmaradjon éppen,
Társat segítségül 's férfinak jelül adott 's rendelte szépen.

Mihez tartsák magok', ne érje több átok, nekünk megparancsolta,
 Minthogy veszélyünknek volt oka vétkünknek érte Évát dorgálta,
 Férfiu urának hallgatója legyen, azt ő igen meghagyta.

Urától hallgasson, dolgához úgy lásson, életét könnyebbítse,
 Terehviselésben olly segítség legyen, omlottságát építse,
 Miatta nyert búját, élte háboruját ne nevelje, enyhítse.

Ádám atyánknak is, köztök a' frígykötés épen maradjon, hagyja,
 Évát ne gyűlölje, mint illik becsülje, teste' részének tudja,
 Magához tanítsa, többször ne taszítsa veszélybe, gyarló tagja.

Szerze azért isten személyek közt itten kedves szép egyességet,
 Magzó szeretetet, szaporodó (lelket) kedvet, illő gyönyörüséget,
 Ránk innét származott, kit természet hozott, veszünk hogy feleséget.

Nincs azért bódogság nagyobb mint házasság, ki áll hű szeretetből,
 Drága kőnél drágább drága angyal válik szilígy asszonyemberből
 Gonoszából ördög, férfiuevestő dög válik ez rossz cserépből.

A' jót isten adja annak, ki imádja őtet szüdből szolgálja,
 Hűségét mutatja, igazságban tartja fogadását megállja,
 Jó társával áldja, mert kegyesség' atyja, szolgáját nem utálja.

Kit peng büntetni akar, meginteni, gonosz asszonynyal veri,
 Kinek veszedelme 's engedetlensége miatt urát bú éri,
 Megromlott házas az, nem fog ott tanítás, méltán halálát kéri.

Nagyobb veszedelem, iszonyubb gyötrellem mi lehet ez világon,
 Mint az gonosz asszony, kiben nincsen haszon, költ urának rossz magon.
 Nem tart békességet, veszt jó egyességet, férjét hízlalja agon.

Oh melly bódog férfiú, kinek társa ifjú, jámbor, egyes erkölcsü,
 Hütösse-szerető, emberséget értő, jóra intő, igaz 's hű,
 Búra nem indító 's haragra nódító, sőt enyhítő beszédü.

Kiről már bővebben halljad keservesen egy Ifjunak panaszát,
 Az szomorú halál mikor elkívánta volna szerelmes társát,
 Keserves beszéddel, siralmas igével magasztalja jóvoltát.

(Vége közelebbről.)